

Kraggerø kommune

BARN OG UNGE I LAVINNTEKTSFAMILIER

Handlingsplan for å forebygge, redusere og forhindre

2019-2022

Vedtatt : Kraggerø kommunestyre 13.06.19

Publisert: 19.06.19

Innhold

1. Sammendrag.....	3
2. Innledning.....	4
3. Bakgrunn for handlingsplanen	5
3.1 Regjeringens satsning.....	5
3.2 Kommunens satsning: Den første «Handlingsplan mot barnefattigdom.».....	5
3.3 Ny strategiplan fra regjeringen	5
3.4 Evaluering av Den første «Handlingsplanen mot barnefattigdom».....	5
4. Kommunale planer som særlig omhandler lavinntektsfamilier	6
5. Fattigdomsforståelse.....	6
5.1 Lavinntekt.....	6
5.2 Vedvarende lavinntekt	6
5.3 Lavinntekt i Norge	7
5.4 «Fattigdommen» rammer ikke tilfeldig.....	7
5.5 Tegn og symptomer.....	8
5.6 Konsekvenser	8
6. Hva er situasjonen i Kragerø?.....	9
6.1 Demografisk utvikling	9
6.2 Omfang av barn som lever i lavinntektsfamilier i Kragerø	10
7. Hva gjøres for barn og unge i lavinntektsfamilier i dag?	12
7.1 Kommunalområde samfunn.....	12
7.2 Kommunalområde oppvekst	15
7.3 Kommunalområde omsorg.....	18
7.8 Lag og foreninger.....	19
7.9 Humanitære organisasjoner.....	19
8. Handlingsplan med tiltak 2019-2022	20
8.1 Nasjonale tiltak som følges opp i Kragerø kommune	20
8.2 Andre igangsatte kommunale tiltak	22
8.3 Forslag til nytt tiltak.....	23

1. Sammendrag

Handlingsplan for forebygge, redusere og forhindre 2019-2022 representerer en rullering av kommunens «Handlingsplan mot barnefattigdom 2012-2014».

I denne planen er mål fra gjeldende planer i Kragerø kommune, tallmaterialet fra foregående plan er oppdatert og det er lagt inn forslag til nye tiltak fra virksomhetene.

Selv om Norge fortsatt er et land med relativt små økonomiske forskjeller, så viser analyser at velstandsøkningen har vært skjevt fordelt og har forsterket inntektsforskjellene. Å være fattig i dagens Norge er noe annet enn å være fattig i et utviklingsland og det er annerledes enn det var å være fattig i Norge på 1800- og begynnelsen av 1900-tallet. Vi snakker med andre ord om relativ fattigdom. Hva som er å være fattig i et land ses i sammenheng med hva som anses å være en akseptabel levestandard. Hva som anses for å være en akseptabel levestandard bestemmes av det som er et vanlig velferdsnivå i befolkningen.

Lavinntekt (EU60): Tilhøreren husholdning der inntekt per forbruksenhet er lavere enn 60 prosent av medianinntekten i befolkningen.

Ordet fattigdom, blir oppfattet som stigmatiserende og er i nye planer, fagtekster, definisjoner og statistikk byttet ut med ordet lavinntekt. Dette ligger også i begrunnelsen til endring av overskriften i denne planen.

De fleste av oss har inntekter over fattigdomsgrensene og det er det som setter standarden for hva som må til for «å lykkes». Slik sett kan det oppleves vel så vanskelig å leve i en lavinntektsfamilie i et land som Norge sammenlignet med et land hvor f.eks. et flertall lever i lavinntektsfamilier. Dette forholdet bidrar også til å gjøre temaet vanskelig tilgjengelig, skjult og nesten tabubelagt – både for de som står utenfor, men kanskje vel så mye for de som lever i familien.

Med denne betraktningen som utgangspunkt må alle tiltak og tilnærmelser som skal hjelpe familier i lavinntektsgruppen behandles med forsiktighet og respekt.

I planen kommer det fram statistikk som viser at vi har utfordringer i kommunen vår, når det gjelder livskvaliteten til barn og unge i lavinntektsfamilier.

Kragerø kommune har mange planer som direkte eller indirekte berører bolig, helse, utdanning og fritidsmaal hvor varierte aktiviteter, inkludering og trygghet for barn og unge er målformulert. Handlingsplanen mot barn og unge i lavinntektsfamilier har samlet disse målformuleringene.

Denne planen tar utgangspunkt i barn og unge som lever i lavinntektsfamilier. Dette omhandler barn som av økonomiske grunner kan bli og blir ekskludert fra goder, aktiviteter og sosiale sammenhenger. I planen beskriver vi en rekke oppgaver de ulike tjenestene har allerede i dag og som direkte eller indirekte bidrar til å avhjelpe situasjoner som skyldes vanskelig økonomi.

Denne planen viser til arbeid og aktive tiltak i de kommunale virksomhetene, andre samarbeidspartnere, humanitære organisasjoner, lag og foreninger.

Det er viktig at man i arbeidet med kortsiktige og avhjelpende tiltakene også har fokus på de mer strategiske og langsiktige tiltakene, for å nå de langsiktige målene. I regi av boligkontoret kan man for eksempel nå ved fleksibel bruk av Husbankens ordninger, flere vanskeligstilte barnefamilier, kjøpe egnet rimelig bolig, noe som ofte resulterer i reduserte bortgifter og bedre økonomi for familien. Ved en markant økning i bruken av Husbankens virkemidler, kan kommunen nå tilby lavinntektsfamilier og andre vanskeligstilte på boligmarkedet et helt annet tilbud enn tidligere. Dette har stor betydning for levekårene for en del av Kragerøs befolkning, og vil være et aktivt virkemiddel for å motvirke barnefattigdom.

Oppvekst og levekår er viktige premisser for helse, trivsel og livskvalitet. De økonomiske, kulturelle og sosiale ressursene til foreldrene danner grunnlaget for barn og unges levekår her og nå, men den sosiale bakgrunnen har også betydning for barnas fremtidige muligheter og sosiale posisjon.

Det understrekes at lavinntekts-perspektivet må målstyres videre i kommunens framtidige planarbeid, og implementeres i virksomhetenes arbeid i hverdagen. Utfordringen ligger i samordning og samhandling på tvers av kommunalområder og virksomheter, og andre samarbeidspartnere.

2. Innledning

Formålet med en egen handlingsplan er flere:

- oversikt over oppdatert kunnskap over lavinntektsfamilier, og
- hvordan omfanget og situasjonen er i Norge generelt og Kragerø kommune spesielt.
- etablere en oversikt over egne tiltak som kan forebygge, redusere og forhindre at barn og unge opplever manglende muligheter til å delta på alle samfunnets arenaer på lik linje med flertallets barn.
- et grunnlagsdokument i arbeidet med å utarbeide søknad om eksterne midler
- et styringsdokument for å samarbeide og samhandle i forhold til de ulike tiltak og aktiviteter planen beskriver.

For å oppnå formålet med planen forutsettes det at planen får en nødvendig forankring både politisk, administrativt og i virksomhetene.

Den røde tråden i denne handlingsplanen strekker seg fra nasjonale og lokale mål, til tiltak i på virksomhetsnivå, i lag/foreninger og humanitære organisasjoner.

I denne planen beskriver vi nasjonale tiltak som følges opp av Kragerø kommune, andre igangsatte tiltak og forslag til nytt tiltak.

Målsettingen må være at alt arbeidet som gjøres i arbeidet mot barn og unge i lavinntektsfamilier, kan samordnes og gi et helhetlig tilbud og riktige tiltak til brukergruppen.

3. Bakgrunn for handlingsplanen

3.1 Regjeringens satsning

Prosjektet «Handlingsplan mot barnefattigdom» var en del av regjeringens satsning for fattigdomsbekjempelse. I følge stortingsprop.nr.1 (2009-2010) står følgende innunder regjeringens satsninger:

Hovudmål og politiske prioriteringar: Regjeringas forslag til statsbudsjett for 2010 for Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) omfattar Familie- og forbrukarpolitikk. BLD har følgjande hovudmål for sine politikkområde:

- 1-Ein trygg økonomisk og sosial situasjon for barnefamilien.
- 2-Gode oppvekst- og levekår for barn og ungdom.”

Denne politikken ble videreført med bevilgninger til prosjekter for fattigdomsbekjempelse generelt og mot barnefattigdom spesielt.

3.2 Kommunens satsning: Den første «Handlingsplan mot barnefattigdom.»

På initiativ fra rådmannen ble det bestemt at Kragerø kommune skulle bruke omsøkte statlige midler til arbeidet mot barnefattigdom til en prosjektstilling. Første oppgave på fattigdomsfeltet skulle være å lage en lokal handlingsplan mot barnefattigdom. Dette ble utført som et prosjekt, og Kragerø kommune fikk «Handlingsplan mot barnefattigdom 2012-2014»

3.3 Ny strategiplan fra regjeringen

Barne- og likestillingsdepartementet kom senere med en strategiplan, **Barn som lever i fattigdom (2015-2017)**.¹ Dette er «En nasjonal plan som skal forebygge at fattigdom går i arv og dempe negative konsekvenser av å vokse opp i familier med vedvarende lavinntekt.» Planen tar utgangspunkt i en relativ definisjon av fattigdom. Det vil i denne sammenhengen si at noen barn og ungdom har tilgang til færre goder og muligheter enn det jevnaldrende har. Strategiens formål er todelt.

- Den prioriterer økt forebyggende innsats for å motvirke at fattigdom går i arv fra foreldre til barn.
- I tillegg inneholder den en rekke tiltak som skal dempe negative konsekvenser for barn og unge som vokser opp i fattigdom.

Regjeringen vil i løpet av 2019 legge frem en ny samarbeidsstrategi som fremmer deltagelse og styrker mulighetene for barns sosiale mobilitet. Her inviteres næringslivet, frivilligheten, sosial entreprenører og kommunene til samarbeid om tre hovedsatsningsområder:

- A. Øke foreldrenes engasjement og deltagelse i barn og unges oppvekstmiljø.
- B. Gjøre fritidsaktiviteter tilgjengelig for alle barn og unge, og styrke arbeidet med Fritidserklæringen.
- C. Skape en bred satsning for mer deltagelse og tilhørighet. Positiv tilknytning til nærmiljøet forebygger rekruttering til uheldige ungdomsmiljøer.

3.4 Evaluering av Den første «Handlingsplanen mot barnefattigdom»

Arbeidet ble gjennomført på overtid i 2017. Anbefalingen for videre arbeid var at det bør utarbeides en ny handlingsplan på grunnlag av den første planen. Denne planen bør ta innover seg at det i fremtiden ikke er gitt at Kragerø kommune vil få eksterne tilskuddsmidler til tiltakene. Planen bør skissere tiltak som kommunen kan gjennomføre både innenfor ordinær drift og med eksterne midler.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/barn-som-lever-i-fattigdom/id2410107/>

4. Kommunale planer som særlig omhandler lavinntektsfamilier

Målformulering som «gode oppvekst- og levekår for barn og ungdom» går igjen som en rød tråd i meldinger og planer som omhandler offentlig arbeid med barn og unge. En plan for å redusere, forebygge og bekjempe opplevelser og konsekvenser av barnefattigdom må ses i sammenheng med en rekke tiltak som pågår på ulike nivå. Mange planer tar et annet utgangspunkt enn fattigdom som forklaring på en vanskelig livssituasjon. Under navngis de mest sentrale planene i Kragerø kommune som kan knyttes til «lavinntektsutfordringene». Planene finnes på kommunens hjemmesider.²

- Kommuneplan 2018-2030 / Samfunnsdelen
- Alkoholpolitisk handlingsplan 2016-2020
- Boligsosial handlingsplan 2018-2022
- Plan for integrering av flyktninger 2017-2021

5. Fattigdomsforståelse

5.1 Lavinntekt

Selv om Norge fortsatt er et land med relativt små økonomiske forskjeller, viser analyser at velstandssøkningen har vært skjevt fordelt og har forsterket inntektsforskjellene. Å være fattig i dagens Norge er noe annet enn å være fattig i et utviklingsland og det er annerledes enn det var å være fattig i Norge på 1800- og begynnelsen av 1900-tallet. Vi snakker med andre ord om relativ fattigdom. Hva som er å være fattig i et land ses i sammenheng med hva som anses å være en akseptabel levestandard. Hva som anses for å være en akseptabel levestandard bestemmes av det som er et vanlig velferdsnivå i befolkningen.

Lavinntekt (EU60): Tilhøreren husholdning der inntekt per forbruksenhet er lavere enn 60 prosent av medianinntekten i befolkningen.

Statistisk sentralbyrå (SSB) benytter betegnelsen lavinntekt, ikke fattigdom.

I levekårsundersøkelsen (SSB 2018) Står det at 5% i Norge bor i en husholdning som har vanskelig eller svært vanskelig å få endene til å møtes.

5.2 Vedvarende lavinntekt

Det er forskjell på å ha lav inntekt i en periode og det å leve i vedvarende fattigdom (lavinntekt). Personer kan av ulike grunner oppleve å tilhøre husholdninger med lave inntekter over en relativt kort periode som for eksempel ett år, for siden å oppleve en klar forbedring i sin husholdnings inntekter. Det kan være selvvalgt for eksempel i forbindelse med utdanning eller permisjon. Noen kan ha lav skattbar inntekt fordi de har tap på salg av aksjer eller underskudd næringsvirksomhet som kommer til fradrag i

² <https://www.kragero.kommune.no/tjenester/lokaldemokrati/horinger-planer-reglementer/planer-og-rapporter/vedtatte-planer/>

inntekten. Noen innvandrere kan ha lav inntekt det året de ankom. Dessuten kan en del ha lav inntekt, men betydelig midler til disposisjon i form av for eksempel formue.

Det er derfor viktig å skille mellom lav inntekt i et enkelt år og varig lav inntekt, ofte kalt vedvarende lavinntekt. SSB beregner vedvarende lavinntekt på bakgrunn av gjennomsnittlig inntekt over en treårsperiode. En alternativ definisjon på vedvarende lavinntekt, er å ta utgangspunkt i andelen personer som er under lavinntektsgrensen siste året og som også har hatt inntekter under lavinntektsgrensen i to av de tre foregående årene. Det er klart færre som opplever å ha vedvarende lavinntekt, enn årlig lavinntekt.

Barnefamilier utgjør en stor og økende andel av de med vedvarende lavinntekt. Det er særlig enslige forsørgere og par med mange barn som er overrepresentert. Mange av barnefamiliene med lav inntekt har innvandrerbakgrunn.

5.3 Lavinntekt i Norge

Norge er i stor grad preget av økonomisk velstand og gode materielle levekår for de aller fleste barn og unge. Inntektsforskjellene i Norge er lave i internasjonal sammenheng. Likevel vokste 10,7 prosent av barn under 18 år, nærmere 106.000 individer, opp i lavinntektsfamilier i 2017. Dette er en økning på 0,4 prosent fra 2016, noe som utgjør en økning på 4000 barn og unge. Barn i familier med innvandringsbakgrunn er i flertall, men de siste årene har det også blitt flere barn uten innvandrerbakgrunn i lavinntektsgruppen (SSB)

5.4 «Fattigdommen» rammer ikke tilfeldig

FAFO's rapport om «Barnefattigdom i Norge» (Nadim og Nielsen – FAFO 2009) sier noe om mange forhold vedrørende fattige i Norge. Rapporten påpeker bl.a. at dette er de fattigdomsutsatte gruppene:

- Enslige forsørgere
- Etniske minoriteter
- Arbeidsledige (og lav utdanning er den viktigste årsak til arbeidsledighet)

Barn av enslige forsørgere, er tre ganger mer utsatt for barnefattigdom enn barn i familier med to. Hovedårsak er naturlig nok at dette er hushold med en inntekt. Mange i denne situasjonen trenger bistand/sosiale ytelser i en eller annen form (utover barnetrygd og eventuelt kontantstøtte)

Barn i familier med ikke vestlig bakgrunn, etniske minoriteter, har fire ganger høyere sjanse for å oppleve en fattigdomssituasjon. Det betyr at ca. en tredjedel av innvandrerbarna fra ikke vestlige land lever under fattigdomsgrensa.

Barn i familier hvor den ene eller begge er arbeidsledige, gir den største risikoen i forhold til å komme under fattigdomsgrensa. Ca. halvparten av barna til forsørgere i denne situasjonen ble i 2006 definert som fattige.

Det er vanlig å dele gruppa av arbeidsledige inn i to. Det er de som er aktivt arbeidssøkende, men som ikke kommer inn på arbeidsmarkedet. I denne gruppa har vi både etniske nordmenn og etniske minoriteter. Etniske minoriteter er for øvrig overrepresenterte. Viktigste årsak til denne situasjonen er manglende utdanning.

Den andre gruppa arbeidsledige er de som står utenfor arbeidslivet av helsemessige grunner. I begge tilfeller kommer mange under fattigdomsgrensa fordi de sosiale ytelsene ofte er eneste inntektskilde.

Etniske minoriteter, som de inntil de to første årene lever på introduksjonslønn, defineres ikke som arbeidsledige, selv om introduksjonslønna ikke er større enn at de kommer under fattigdomsgrensa. (Introduksjonslønna er p.t. 2G)

Barn kan oppleve økonomisk fattigdom selv om foreldrene ikke lever under fattigdomsgrensen. Kanskje de til og med har inntekt godt over. Dette kan ha en sammenheng med at forsørgere gjør feil prioriteringer. Vi Dette rammer barna i disse familiene ganske likt det som er situasjonen for de som lever under fattigdomsgrensa. En rapport fra Nova i 2006 oppsummerer for øvrig at dette forholdet likevel er veldig ulikt en fattigdomssituasjon, men kan mer betraktes som omsorgssvikt. I rapporten hevdes det at det i de fleste fattige familier brukes mange strategier og det brukes mye tid og krefter for at barna deres skal få oppvekstsituasjonen så normal som mulig.

5.5 Tegn og symptomer

Barn og unge prøver ofte å skjule at de ikke har anledning til å være med, eller viser det på annen måte. De kan si nei til invitasjoner med unnskyldende forklaringer, inviterer ikke med andre hjem, og skulke skolen hvis de mangler utstyr. Klær/utstyr på grensa til det sosialt akseptabel og dårlige spisevaner kan også være tegn på at familien har utfordringer.

5.6 Konsekvenser

Oppvekst og levekår er viktige premisser for helse, trivsel og livskvalitet. De økonomiske, kulturelle og sosiale ressursene til foreldrene danner grunnlaget for barn og unges levekår her og nå, men den sosiale bakgrunnen har også betydning for barnas fremtidige muligheter og sosiale posisjon.

Undersøkelser viser at barn og ungdom med lav sosioøkonomisk status generelt har et noe mer problematisk forhold til foreldre og venner, trives dårligere på skolen, har oftere fysiske og psykiske helseplager, er mer utsatt for mobbing, er mer pessimistiske med tanke på framtiden, deltar sjeldnere i organiserte fritidsaktiviteter og bruker mer av fritiden sin foran ulike skjermer enn ungdom som vokser opp i familier med mange sosioøkonomiske ressurser (Bakken, Frøyland og Sletten 2016, Bekken, Dahl og van der Wel, 2018, Bufdir.no.). Dette kan bidra til en opplevelse av utenforskap, og redusere barn og unges livskvalitet. Av mer langsiktige følger av å vokse opp i familier med lav sosioøkonomisk status er dårligere helse, svakere skoleprestasjoner, høyere frafallsprosent i videregående utdanning, kortere utdanning, avbrutt yrkesaktivitet og oftere mottak av offentlige ytelser. Dette øker risikoen for å selv havne i lavinntektsgruppen som voksen.

Mange av risikofaktorene i barn og unges liv henger sammen med foreldrenes muligheter. Det er forsket mye for å forstå den komplekse sammenhengen mellom foreldres inntekt og barns kognitive og sosioemosjonelle utvikling. Familiestressmodellen tar utgangspunkt i at en families vanskelige økonomiske situasjon oppleves som stressende eller belastende. Dette skaper høyere konfliktnivå mellom foreldrene og gjør at foreldrene selv utvikler mer atferds- og emosjonelle problemer som igjen påvirker deres oppdragerpraksis. Foreldrene blir strengere, mindre involvert og mer inkonsekvente i sitt samspill med barna, som får konsekvenser for barnas psykiske helse. Familieinvesteringsperspektivet tar utgangspunkt i hvilken grad familien har råd til å gjøre investeringer i familien; kjøpe varer og tjenester som for eksempel barnepass, mat, bolig, stimulerende leker og aktiviteter, hvilket nabolag familien har råd til å bosette seg i, hvilke medisinske tjenester familien har tilgjengelig, og i hvilken grad de har fritid å bruke sammen med barna sine. Dersom man har lav inntekt har man i mindre grad mulighet til å gjøre

investeringer som har positive konsekvenser for barnas utvikling.

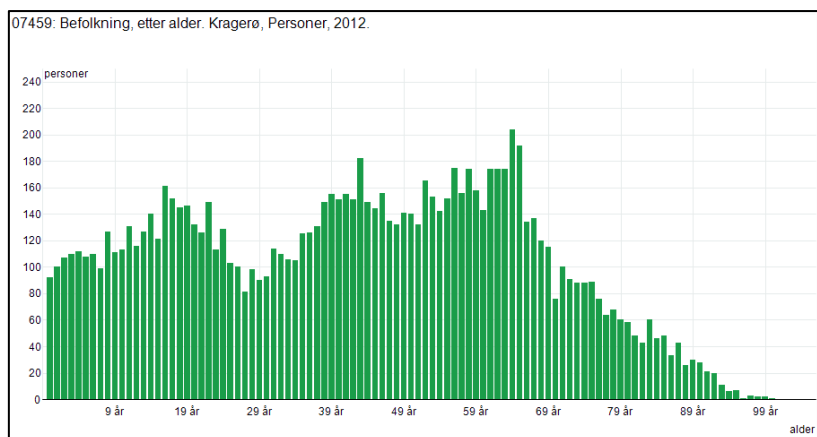
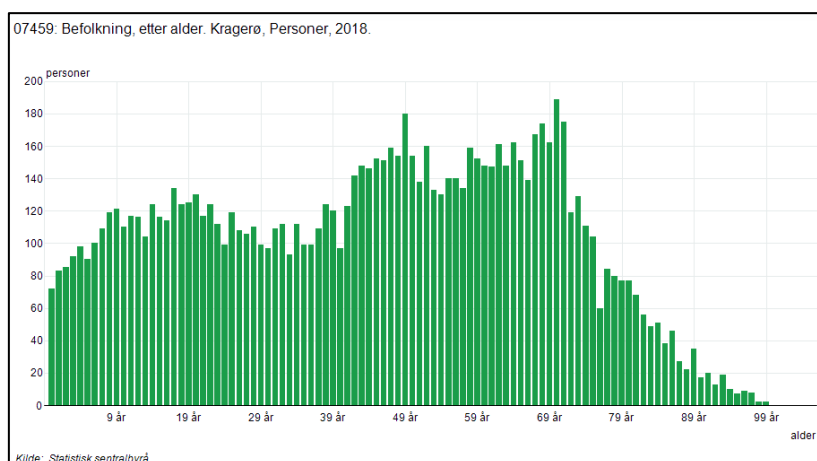
Familieinvesteringsperspektivet har i størst grad vært benyttet for å forklare sosioøkonomiske forskjeller i barn og unges kognitive utvikling og skoleprestasjoner, mens familiestressmodellen forklarer sosioøkonomiske forskjeller i barn og unges psykiske helse. Forskere har tatt til orde for en kombinasjon av de to perspektivene for bedre å forstå den komplekse sammenhengen mellom lav inntekt og barns kognitive og sosioemosjonelle utvikling (Bøe 2015).

6. Hva er situasjonen i Kragerø?

6.1 Demografisk utvikling

Kragerø kommune er å regne som en mellomstor kommune i Norge. Statistisk sentralbyrå (SSB) rapporterer at Kragerø kommune har 10506 innbyggere per 1 januar 2019. De siste årene har kommunen vært hatt negativ folketallsutvikling og fra 2018 til 2019 ble vi 100 færre innbyggere i Kragerø kommune.

Statistikk fra SSB gir oversikt over ulike aldersgrupper i kommunen vår og utvikling over tid. Vi har i denne plan tatt med statistikken fra 2012 og sammenlignet med 2018 for å se på utviklingen fra da sist plan mot barn i lavinntektsfamilier ble laget til dagens situasjon. Først er det naturlig å se på det totale oversiktsbildet for alle aldersgruppene. Av diagrammet under ser vi at Kragerø kommune har størst andel innbyggere over 40 år og særlig i aldersgruppen over 60 år. Dette gjelder for 2012 så vel som 2018.

Under har vi sett på utviklingen i de yngste aldersgruppene i kommunen, tabell fra SSB. Umiddelbart ser vi en klar reduksjon av antall unge innbyggere i kommunen fra 2012 til 2018. Vi har en nedgang i antall unge innbyggere. Hvis vi slår sammen til aldersgrupper fra 2012 til 2018 får vi følgende oversiktsbilde:

Aldersgruppe	2012	2018	Utvikling
0-6 år	735 barn	620 barn	-115 barn
7-12 år	697 barn	692 barn	-5 barn
13-17 år	701 barn	592 barn	-109 barn
0-17 år TOTALT	2133 barn	1904 barn	-229 barn

Oppsummert ser vi at det er betydelig færre barn i Kragerø enn det har vært tidligere år og at reduksjonen har vært betydelig. 229 færre barn i 2018 enn 2012 gir store utslag i behovet for tjenester knyttet til barn og unge i kommunen. Utfordringen blir åpenbart at færre mennesker vokser opp i Kragerø og at dette på sikt gir færre skattebetalere for å opprettholde de tjenestene Kragerø kommune kan tilby sine innbyggere.

6.2 Omfang av barn som lever i lavinntektsfamilier i Kragerø

Det er naturlig for oss å se på hva forskningen forteller om utviklingen på dette feltet i Kragerø. Det er også naturlig for oss å vurdere kommunen vår opp mot andre sammenlignbare kommuner. Vi har tatt utgangspunkt i offentlig anerkjente kilder som har gode forutsetninger for å si noe om dette, under følger et utvalg av data vi finner interessant ift. Planarbeidet.

Folkehelseprofil 2019 Kragerø kommune (Folkehelseinstituttet).

- Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt, er høyere enn i landet som helhet. Lav husholdningsinntekt vil si at husholdningen har under 60 prosent av medianinntekten for husholdninger i Norge, og at brutto finanskapital er under 1G.
- Andelen barn (0-17 år) i kommunen er lavere enn i landet som helhet.
- Det bor flere barn av enslige forsørgere i kommunen enn i landet for øvrig.
- Ungdommen i Kragerø har like stor tro på et lykkelig liv som landet for øvrig.

Statistisk sentralbyrå om Kragerø kommune (SSB).

- I 2017 hadde par som bor i Kragerø med barn under 17 år en samlet medianinntekt på 979.000 kroner, det er 109.000 kr mindre enn snittet i landet (1.088.000 kr).
- I 2017 hadde enslige foreldre i Kragerø, og som har barn under 17 år, en medianinntekt på 469.000 kr, det er 58.900 kr mer enn snittet i landet (410.100 kr).
- Videre betyr det en fattigdomsgrense i Kragerø i 2017 på ca. kr 587.000 samlet for par med barn og ca. 281.400 kr for enslige forsørgere. Da har vi brukt EU og OECDs beregningsmål på 60% av medianinntekten.
- I forhold til denne definisjonen var det en økning i antall personer i lavinntektshusholdninger i Kragerø fra 2012 til 2017. Tabellen under viser utviklingen i kommunen vår:

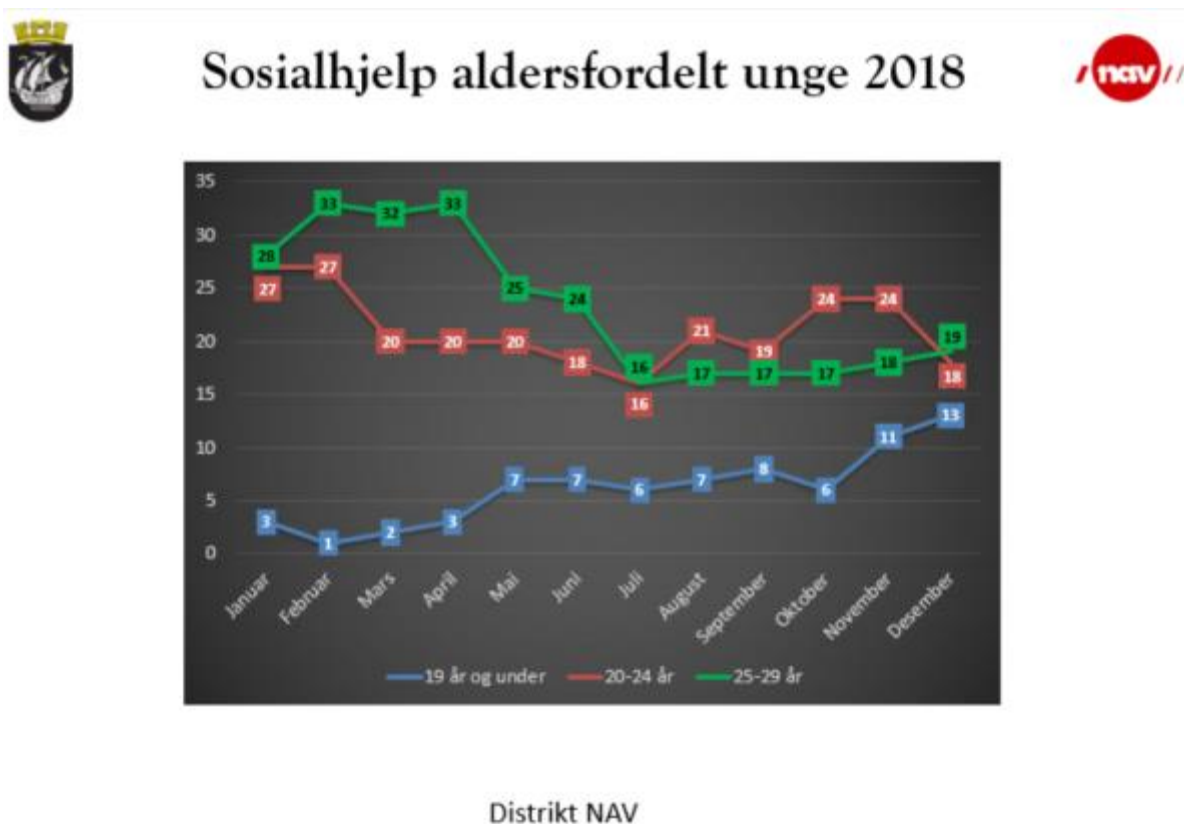
	OECD-skala 60 prosent					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0815 Kragerø	9,6	10,9	10,6	10,7	11,4	10,9

- Det er også naturlig å se på utviklingen blant de under 18 år som bor i lavinntektshusholdninger. Vi ser at antall barn går ned samtidig som andelen som bor i lavinntektsfamilier øker, se tabellen under som viser utviklingen fra 2012 til 2017.

	Personer under 18 år						OECD-skala 60 prosent					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
0815 Kragerø	2 083	2 009	2 006	1 967	1 927	1 883	16,6	19,1	19,2	19,8	20,8	21,1

NAV – Tallmateriale fra 2018

- 145 mottakere av sosialhjelp hadde mer enn ett barn i sin husholdning mot, en økning på 8 mottakere jf. 2017 (137). 90 mottakere hadde mer enn to barn, en økning på 9 mottakere jf. 2017 (81).
- Av de overnevnte 145 var det 10 langtidsmottakere av sosialhjelp som hadde barn i sin husholdning. Det betyr at mottakerne har mottatt sosialhjelp mer enn 6 måneder i strekk og tyder på en vedvarende økonomisk utfordring over tid.
- I 2018 hadde NAV Kragerø en betydelig økning av antall unge sosialhjelpsmottakere, se graf under

Statistikken viser oss altså blant annet at:

- Vi har blitt færre innbyggere i Kragerø kommune de siste årene.
- Andelen innbyggere som bor i lavinntektshusstander har økt.
- Andelen barn (0-17) år er lavere i Kragerø enn landet for øvrig.
- Betydelig økning av innbyggere under 18 år som bor i husstander med lavinntekt.
- Økning i antall sosialmottakere med barn.
- Andel enslige forsørgere er høyere i Kragerø enn landet for øvrig.
- Betydelig økning i antall sosialklienter mellom 18-20 år

7. Hva gjøres for barn og unge i lavinntektsfamilier i dag?

Det gis i dag et mangfoldig tilbud og en rekke ytelser i forhold til barn og unge i lavinntektsfamilier i Kragerø. I dette kapitelet kan man lese hva den enkelte kommunale virksomhet gjør. Vi har også tatt med de viktigste samarbeidspartnerne, og private aktører.

Det er viktig med tidlig innsats og samordne de kommunale tjenestene rundt familiene som trenger ekstra oppfølging. Familiene bør følges opp på flere områder samtidig – som arbeid, helse, bolig, utdanning – og de som følger opp familien må koordinere sin innsats. NAV er en sentral aktør i dette, og det prøves ut ulike modeller for å gi familier med vedvarende lavinntekt mer helhetlig oppfølging.

Behovet for å styrke samarbeidet mellom kommunen og frivillig sektor, må fremheves. Frivillige lag og foreninger bidrar i dag med svært mye helsefremmende arbeid som bidrar til gode oppvekstvilkår for barn og unge.

Det er viktig å vite at det å vokse opp i en lavinntektsfamilie ikke bare handler om lav inntekt. Det handler også om en mulighetsfattigdom. Husholdninger i vedvarende lavinntekt har mange kjennetegn, og det er derfor viktig med tiltak som treffer flest mulig. På lang sikt vet vi at universelle tiltak potensielt har svært stor samlet effekt. (Buf.dir 2017)

7.1 Kommunalområde samfunn

7.1.1 NAV

NAV Kragerø møter daglig foreldre som trenger veiledning og økonomisk bistand av ulike årsaker. Dette kan dreie seg om manglende betalingsevne ift. Boutgifter, barnehage, skolefritidsordning, fritidsaktiviteter eller andre forefallende kostnader. Ofte er det arbeidsledige mennesker som har behov for hjelp, men også innbyggere i lønnet arbeid kan trenge supplerende inntekt for å kunne ivareta sin familie økonomisk. Hjelp rettet mot barnefamilier blir prioritert og vi er opptatt av å kombinere arbeidsrettet bistand med økonomisk bistand. Hvis vi evner å jobbe med begge feltene samtidig øker sannsynligheten for at foreldre på sikt vil bli selvforsørget og kan ivareta sine forpliktelser uten behov for våre tjenester.

I desember 2016 fattet kommunestyret i Kragerø kommune et politisk vedtak om at den statlige ytelsen barnetrygd skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget for den kommunale ytelsen økonomisk sosialhjelp. Intensjonen bak vedtaket var å gi barnefamilier økt økonomisk handlingsrom. Dette vedtaket er fortsatt gjeldende og legger føringer på NAV Kragerøs utbetalinger av økonomisk sosialhjelp til barnefamilier.

Jf. Lov om sosiale tjenester tilbyr vi også innbyggerne i Kragerø kommune økonomisk råd- og veiledning ved behov. Denne tjenesten kommer i tillegg til den generelle veiledningen vi bistår med i alle enkeltsaker. Denne tjenesten består av råd og veiledning hvordan personer kan samarbeide med kreditorer, namsmann, bank mm med mål om å få kontroll på økonomien. Familier som mottar denne tjenesten får hjelp til å få kontroll over sin egen økonomi og vil gagne barna betydelig.

Utover individuell veiledning samhandler NAV Kragerø også med barnevern, aktivitets- og mestringsteamet, skole, tiltaksbedrifter, oppfølgingstjenesten, Videregående skole, lokalt næringsliv mf.

Vi har tro på at denne samhandlingen gir oss bedre forutsetningen for å hjelpe innbyggerne i Kragerø, også barna.

7.1.2 Kulturkontoret

Kulturkontoret har siden 2012 hatt en stilling (varierende stillingsbrøk) som barnefattigdomsordinator, hovedsakelig finansiert med tilskudd fra Buf.dir. I 2016 kom det en ekstra styrkning til arbeid for barn og ungdom i lavinntektsfamilier på 200.000,- i budsjettet.

Tiltak i ordinær drift (basistiltak) 2019:

- **Koordinering av tverrenhetlig samarbeid**
Kulturkontoret har en stilling som barnefattigdomsordinator, hvor målet er en koordinert og samordnet tjeneste ovenfor lavinntektsfamilier.
- **Kragerøkortet**
Kragerøkortet blir delt ut til barn og ungdom mellom 6 og 20 år, og deres familier via Nav, flyktningetjenesten og barnevern. Kragerøkortet gir gratis inngang i svømmehall, og gratis kino fem ganger. Kortet selges også på nevnte steder slik at et stigma ved kortet unngås.
- **Søke tilskuddsmidler**
Koordinator søker Buf.dir om midler til tiltak for barn i lavinntektsfamilier. I tillegg til å finne nye tiltak, drive tiltakene og rapportere på dem.
- **Kontingentkassa**
Målet er å gi støtte til kontingenter og utstyr slik at barn og ungdom kan delta på organiserte fritidsaktiviteter. Voksne i nærhet av barn og ungdom som observerer et behov kan søke opptil 3000,- per barn, per år. Koordinator søker også om eksterne midler til denne ordningen, i tillegg til egne midler.
- **Utstyrsdepot**
Ved Kragerø bibliotek har vi et utstyrsdeponi der alle kan låne utstyr til aktiviteter uten kostnad. F.eks sykler og ski. Her trengs det stadig nytt utstyr, og utstyr må også ha jevnlig service for å kunne brukes.
- **Feriestøtte og ferietiltak**
Det gis støtte til ferier for familier som lever med lavinntekt.
- **Sommerjobb for ungdom**
Det gis sommerjobb til ungdom, hver sommer mellom 2 og 4 ungdom i målgruppen.
- **Bursdagsgaveprosjektet**
Det kjøpes inn gavekort hos lokale bedrifter. Gavekortene kan gis bort som gave, eller det kan kjøpes en gave for beløpet. Gavekortene blir delt ut av Nav, flyktningetjenesten og barnevern for å sikre at barn har mulighet til å delta når de blir invitert i bursdagsselskaper. Flere kan velge å ikke delta i bursdager hvis de ikke har mulighet til å gi en gave.

Tiltak med eksterne midler (kostbare tiltak)

- Etter skoletid / Multi ungdomskafe
- Ferieleirer som Camp Jomfruland

En av aktivitetene til kulturkontoret, og som er et optimalt lavterskeltilbud, er ungdomsklubbene. Ungdomsklubbene har et potensial som ivaretar mange behov i forhold til at tilbudet er ment å være gratis, sosialt inkluderende og det har et innhold med varierte aktiviteter.

En av kulturkontorets arenaer er fritids- og ferieaktiviteter for barn og unge, de samme arenaene som barn og ungdom i lavinntektsfamilier står i størst fare for å bli ekskludert i fra. Innenfor rammene av relativt små budsjetter har det gjennom flere år blitt organisert gode lavterskeltilbud med varierte aktiviteter for ulike aldersgrupper i elevenes skoleferier. På fritidsområdet ellers blir det behandlet og bevilget midler til lag og foreninger. Dette gjelder både til organisasjonsdrift og anleggsdrift.

Kulturkontoret er ellers interessert i å få til flere tiltak sammen med lag og foreninger for å sikre tiltak som når fram til alle barn og unge uavhengig av livssituasjon og økonomi.

Det er også etablert et samarbeid med ungdomsrådet. Ungdomsrådet skal iflg vedtekter for vår kommune ha som mandat å være et talerør og felles arena for saker som er aktuelle for barn og unge. De skal videre ta vare på interessene og øke samfunnsengasjementet hos ungdommer. De skal arbeide for et godt ungdomsmiljø og de skal bidra til at barn og unge blir sett på som en ressurs. Kulturkonsulent deltar ved det tverrfaglige samarbeidsforumet og hun formidler saker mellom rådet og forumet som er aktuelle for ungdomsrådet

7.1.3 Boligkontoret

Kragerø kommune opprettet eget boligkontor i 2011. I 2018 ble alle Husbankens virkemidler lagt til Boligkontoret, og kontoret fikk dermed tilført 1,4 årsverk og utgjør per i dag 2,4 årsverk.

Kragerø kommune har et overordnet mål:

«Alle i Kragerø kommune skal ha mulighet til å bo trygt og godt. Gjennom en helhetlig boligpolitikk skal vi sette fokus på de vanskeligstilte på boligmarkedet og deres problemer med å etablere seg og bli boende i bolig».

Boligkontoret skal gjennom aktivt planarbeid bidra til å sikre egnede boliger for alle vanskeligstilte i kommunen, inkludert boliger til flyktninger. I den forbindelse ble den boligsosiale handlingsplanen for Kragerø kommune rullert i 2017, og ny plan gjelder for perioden 2018 – 2022. Videre er det boligsosiale arbeidet nå innlemmet i flere av kommunens planverk som økonomiplan 2019-2022 og kommunalomsråds handlingsplan for å nevne noen.

I perioden 2016 – 2020 er Kragerø kommune med i Husbankens By – og tettstedsprogram som er en del av satsningsområde «Bolig for velferd». I dette programmet har Kragerø kommune tre hovedmål som samsvarer med nasjonale mål:

1. Alle skal ha et trygt sted å bo.
2. Alle med behov for tjenester, skal få hjelp til å mestre boforholdet.
3. Den offentlige innsatsen skal være helhetlig og effektiv.

Dette er mål som også er innlemmet i den nye boligsosiale handlingsplanen.

Kragerø kommune har et tett samarbeid med Husbanken, og er aktive i bruken av Husbankens virkemidler som for eksempel startlån, tilskudd og bostøtte. Dette er ordninger som skal hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet både til å skaffe seg egnet bolig og til å beholde bolig.

Ved fleksibel bruk av Husbankens ordninger har flere vanskeligstilte barnefamilier nå fått kjøpt egnet rimelig bolig, noe som ofte også har resultert i reduserte bortgifter og bedre økonomi for familien. Ved en markant økning i bruken av Husbankens virkemidler, kan kommunen tilby lavinntektsfamilier og andre vanskeligstilte på boligmarkedet et helt annet tilbud enn tidligere. Dette har stor betydning for levekårene for en del av Kragerøs befolkning, og vil være et aktivt virkemiddel for å motvirke barnefattigdom.

Flyktningfamilier med flere barn bor ofte trangt, og til de mest barnerike familiene har kommunen måttet kjøpe boliger for utleie. I 2018 startet Kragerø kommune prosjektet «Eie først» for flyktninger. Dette innebærer at noen flyktningfamilier med barn får kjøpt egen bolig tidlig i integreringsprosessen.

7.2 Kommunalområde oppvekst

7.2.1. Flyktingetjenesten

Flyktingetjenesten følger opp alle flykninger som blir bosatt i Kragerø kommune i fem år, og yter tjenester til mange barn som bor i familier som mottar økonomisk bistand. Dette går ut på alt fra å skaffe den første boligen og nødvendig utstyr til etablering, boveiledning og praktisk bistand, til veiledning om økonomi.

De fleste voksne flykninger har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet når de blir bosatt i en kommune. Dette programmet kan vare i inntil tre år og gir rett til introduksjonsstønad. Innholdet i programmet skal, i tillegg til norskopplæring, og arbeidsretting, også inneholde blant annet generell faglig opplæring og veiledning om hvordan man skal orientere seg i det norske samfunn innbefattet det med økonomi. I introduksjonsprogrammet jobber flyktingetjenesten tett med den enkelte deltaker, for å lage en plan for kvalifisering gjennom arbeid eller utdanning, noe som på sikt gir grunnlag for at familiene skal bli økonomisk selvhjulpne.

Foreldrenes rett og plikt til introduksjonsprogram, medfører at barna ha tilsyn, og flyktingetjenesten oppfordrer på det sterkeste at barna skal være i barnehage og SFO. Dette er et viktig perspektiv i forhold til språklig-, sosial- og kulturell integrering.

For tiden er det en foreldreveileder i 40 % stilling tilknyttet flyktingetjenesten. Foreldreveilederen sikrer at tjenesten har fokus på familiene, og gir råd og veiledning til foreldre innenfor femårsperioden. Sammen med flyktingetjenesten jobber foreldreveileder for barnas mulighet for deltakelse i fritidsaktiviteter uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon. Flyktingetjenesten etablerer kontakt mellom familien og aktuelle lag/foreninger, og legger til rette for at barna skal få mulighet til å delta på lik linje med andre barn. Flyktingetjenesten samarbeider tett med andre instanser i kommunen om tiltak for å redusere fattigdom blant barn og unge i lavinntektsfamilier.

Flyktingetjenesten har ingen aktive tiltak rettet mot barn i lavinntektsfamilier, våre tiltak er i hovedsak rettet mot voksne/foreldre.

7.2.2 Barnehage

Betalingssatsene i Kragerøbarnehagene tilpasses bestemmelser vedtatt av Stortinget vedrørende de til enhver tid gjeldende nasjonale satser for maksimumssats og gratis kjernetid.³

I tillegg er det etablert et kommunalt betalingsreglement:

- Det gis søskenmoderasjon fra og med 2. barn med 30 % og med 50 % fra 3. barn
- I tillegg gis det 35 % moderasjon når familien har barn både i barnehage og SFO (skolefritidsordning).
- I tillegg til barnehageavgiften, betales det for melk/frukt /mat etter selvkostprinsippet. Slik ordning avgjøres av den enkelte barnehages SU.
- Manglende betaling kan føre til at barnet mister plassen i barnehagen.
- Betalingsgrunnlag beregnes ut i fra familiens totale inntekter. Jmf. «Forskrift om oppholdsbetaling i barnehage»

³ Les mer på Utdanningsdirektoratets hjemmeside: <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/barnehage/foreldrebetaling/>

7.2.3 Skole

Opplæringslovens § 2-15 (gratisskoleprinsippet) pålegger skolen å organisere og gjennomføre alle aktiviteter knyttet til opplæringen, i eller utenfor skolen, uten kostnader for eleven.

Noen elever mangler nødvendig utstyr til for eksempel kroppsøving og aktiviteter. Dette blir spesielt synlig når skolen arrangerer aktivitetsdager. Gjennom tett skole-hjem-samarbeid skal skolene tilrettelegge slik at alle elever kan delta på arrangementer i regi av skolen, blant annet ved å oppfordre til å låne utstyr på Kragerø bibliotek, eller av skolens eget utstyrsdepot, i god tid før aktiviteten gjennomføres.

Skolene er oppmerksomme på om elevene har tilgang til PC/Nettbrett/telefon og Internett hjemme. Mer og mer av kommunikasjonen med foresatte og elever foregår digitalt. Det samme gjelder hjemmearbeid og vurdering.

Elever kan oppleve press i forhold til utstyr og mote som kan påvirke trivselen på skolen og føre til at de faller utenfor. Gjennom arbeidet med læringsmiljø og kompetansemål, kan skolen bidra til kunnskap og holdninger som bidrar til å begrense dette presset og dermed sørge for at alle har et trygt og godt læringsmiljø.

7.2.4 Skolefritidsordningen

Om skolefritidsordningen (SFO) står følgende i opplæringsloven §13-7: *Kommunen skal ha eit tilbod om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1.-4. årstrinn, og for barn med særskilte behov på 1.-7. årstrinn. Kommunen kan krevje utgiftene til skolefritidsordninga dekte gjennom eigenbetaling frå foreldra.*

SFO har en moderasjonsordning hvor søsken får 35 % reduksjon. Dette gjelder også for barn som har søsken i barnehagen. SFO har ellers ikke rutiner for ordning med graderte satser slik som f.eks. barnehage har.

7.2.5 Helsestasjonen

Tilbudene ved helsestasjonen, skolehelsetjenesten og helsestasjonen for ungdom er i hovedsak gratis lavterskeltilbud og bidrar til å utjevne forskjeller i samfunnet. Helsestasjonen når mange og er lett tilgjengelig.

Ifølge SSB er ca. 98 % av alle barn i Norge i kontakt med helsestasjonen det første leveåret og regelmessig frem til skolestart. Det første leveåret i barnets liv er helsestasjonen for de aller fleste den eneste offentlige instans som regelmessig møter barnet og familien. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har derfor mulighet til å nå alle befolkningsgrupper i samfunnet med et helsefremmende og forbyggende budskap.

Barn som lever i fattigdom har større risiko for å utvikle helseplager og effekten av disse kan vare livet ut. Det standardiserte helsestasjonsprogrammet utgjør et universelt tilbud til alle familier. Historiske data viser at et slikt lavterskeltilbud reduserer helserisiko i spedbarnsårene, at effekten er sterkere for barn fra lav sosioøkonomisk bakgrunn og at effekten kan vare til voksen alder.

- Helsesykepleierne informerer om Røde kors sin invitasjon til «Ferie for alle».
- Ansatte deler ut «Kragerø kort» til lavinntektsfamilier dersom vi har.
- Ansatte informerer om muligheten for å låne utstyr til aktiviteter gratis.
- Ansatte informerer om aktivitetstilbud i høst- og vinterferie, og henger opp den planen over ulike tilbud på skolene og på helsestasjonen.

- Som jordmor og helsesykepleiere tar vi opp med familier om den økonomiske situasjonen på lik linje med andre vanskelige temaer. Det ligger ikke inne som et fast tema i de nasjonalfaglige retningslinjene. Dersom familier strever økonomisk, kan vi hjelpe dem med å komme i kontakt med NAV eller Barneverntjenesten dersom de ønsker.

Helsestasjon for ungdom (HFU)

Alle kommuner skal ha et gratis lavterskel helsestasjonstilbud for ungdom opp til 20 år. Helsestasjon for ungdom (HFU) skal være et supplement til og ikke komme i stedet for skolehelsetjenesten.

Og innholdet og fokuset i tjenesten skal være:

- Fremme trivsel og mestring
- Forebygge uønskede svangerskap
- Forebygge og behandle seksuelt overførbare infeksjoner
- Forebygge og avdekke psykiske plager og lidelser

Samordning av lokale rus og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)

Underlagt helsestasjonen har Kragerø kommune en SLT-koordinator i 30% stilling. Målsettingen med denne koordinatorfunksjonen er at kommunens barn og unge skal får riktig hjelp til riktig tid, av et hjelpeapparat som samarbeider godt på tvers av kommunens virksomheter, eksterne etater og faggrupper.

7.2.6 Barneverntjenesten

Målsettingen er å yte forsvarlige tjenester og tiltak etter bvl § 1-4, jf. §1-1, «for å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg i rett tid.»

Barn og unge eller foresatte kan selv ta kontakt med barneverntjenesten for å søke hjelp, eller det kan av andre private eller offentlige være sendt en bekymringsmelding. Etter en undersøkelse kan barneverntjenesten bidra med frivillig eller tvangsmessige hjelpetiltak. Hvis man mottar hjelpetiltak blir man fulgt opp av saksbehandler/miljøterapeut. Veiledning er en betydelig del av arbeidet og tiltakene til barneverntjenesten.

7.2.7 Tidlig Tverrfaglig Innsats i Kragerø (TIK)

I Kragerø kommunes satsing på tidlig tverrfaglig innsats legges det vekt på å definere og minimere de opprettholdende faktorer som kan bidra til de vanskene et barn har. I de tverrfaglige teamene som er etablert vil det kunne komme fram at den gjeldene familiens økonomi påvirker barnets utvikling, trivsel eller omsorg. Teamene kan gi familien råd om å ta kontakt med NAV, eller barnevernet kan kobles inn. I alle førstegangssamtaler med foresatte når et barn begynner i barnehagen eller på skolen skal det spørres om det er noe i familiens livssituasjon som gjør at det kan bli vanskelig å følge opp forventningene fra barnehage eller skole.

Kragerø kommune har laget et hefte «Oversikt over støttetjenester for barne- og ungdomsfamilier i Kragerø» som skal fungere som en veiviser til hvor og hvordan familier kan ta kontakt med ulike hjelpetjenester / - tiltak.

7.3 Kommunalområde omsorg

7.3.1 Ung Arena – møteplass for ungdom 15-20

Kragerø kommune skal i 2019 starte opp satsingen Ung Arena – en møteplass for ungdom 15-20 år, delfinansiert av prosjektmidler fra fylkeskommunen i folkehelsesatsingen «Rusfri, robust og rettferdig».

Målsettingen er:

- Unge har en sosial møteplass (lavterskel, inkluderende, rusfri) der de kan møtes og gjøre aktiviteter der de opplever mestring, trivsel og tilhørighet og ha samtaler med trygge voksne om temaer de er opptatt av.
- Unge har ett sted å gå som er lett tilgjengelig der de opplever å få god hjelp for problemene de kommer med (rett instans og rett nivå).
- Samarbeid mellom hjelpetjenestene er godt, med god utnytting av kompetanse og ressurser, og hvor tjenestene til ungdom er koordinert.

Skisse over tiltak:

- Ivareta ungdommenes behov for et sted å møtes og være sammen, treffe voksne de kan snakke med om trøblete, vanskelige tanker. Blant annet ved at personer med sosial og helsefaglig bakgrunn.
- Tilby kurs i ulike tema ungdommene selv ønsker, og som kan styrke deres trivsel, psykisk helse og som kan gi mestringsopplevelser
- Cafekonsept der ungdommene selv bidrar sammen med frivillige, for eksempel via å lage internasjonal mat
- Et sted der lag og foreninger kan vise fram sine aktiviteter, og gi ungdommene mulighet til å teste ut det som tilbys
- Arrangementer og tilbud om ulike aktiviteter der alle har mulighet til å delta

Ung Arena vil være en kombinasjon av møtested og et lavterskel hjelpetilbud med mulighet for samtaler for ungdom. Tiltaket skal være universelt, og skal samtidig sikre at unge som har behov for hjelp og oppfølging får det. Tiltaket skal være eid av kommunen, og utvikles og drives sammen med Nav/talenthuset, DPS/BUP, frivillige, lag og foreninger og ikke minst ungdommen selv. Målet er at alle unge som kommer opplever mestring, sosialt fellesskap, tilhørighet og trivsel. Prosjektet ønsker også å bidra til fagutvikling og forskning på området.

Treffpunktet skal være:

- Bemannet av skolerte frivillige og fagfolk og erfaringskonsulenter (ungdom) som samarbeider tett.
- Være lett tilgjengelig.
- Kombinere idrett/kulturaktiviteter og samtaler.
- Gi lavterskel hjelp og oppfølging, uten ventetid, gratis.
- Gi ungdom «en dør inn» ved at samarbeidet bidrar til rett hjelp på rett sted og rett nivå.
- Bygge på en ung-til-ung metodikk, hvor ungdom hjelper ungdom (erfaringskonsulenter).

7.8 Lag og foreninger

De frivillige organisasjonene i kommunen, rundt 40 som har barn og unge som målgruppe, er blant de gode kreftene og gode hjelpere «der ute». Det er bl.a. gjennom de utallige aktiviteter de frivillige organisasjonene tilbyr, det er ønskelig at flest mulig av målgruppas barn og unge også skal være med i. Det er en stor bevissthet om at en del familier med barn og unge sliter med å betale det det koster for å få være med i forhold til både kontingenter og kostnader ved arrangementer og aktiviteter gjennom året. De fleste har ordninger hvor man klarer å tilpasse seg medlemmenes betalingsevne. Den store utfordringen er å få tak på de barna som man ikke når fordi mange tror at det er så strengt og dyrt med kontingenter og deltakelse. For mange er det nok reelt.

Det er stor forskjell på kostnadene ved å være med i ulike organisasjoner. Det er alt fra å være omtrent gratis til relativt store kostnader med både kontingenter, startavgifter, dugnadskrav og kjøring. Likevel er det verdt å merke seg at ingen avviser et medlem fordi de ikke kan betale kontingent eller en aktivitet.

De bidrar til å finne løsninger.

Organisasjonene ønsker å nå bedre ut til potensielle medlemmer med ulike ordninger de kan stille opp med, samtidig som at de mener det også er et kommunalt ansvar å sørge for at det finnes ordninger som gjør at alle barn i utgangspunktet skal kunne få lov å være med der de ønsker.

7.9 Humanitære organisasjoner

Mange humanitære organisasjoner driver et svært viktig arbeid overfor mange grupper og ikke minst er mye av arbeidet for flere av organisasjonene rettet direkte mot lavinntektsfamilier.

De humanitære organisasjonenes arbeid vil i første rekke bestå av kompensatoriske tiltak. Det betyr en og viktig forbedring av lavinntektsfamilier sin situasjon over kort tid eller i gitte situasjoner.

Fritidserklæringen: Alle barn, uavhengig av foreldrenes sosial og økonomiske situasjon, skal ha mulighet til å delta i minst en organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn.

(regjeringen)

8. Handlingsplan med tiltak 2019-2022

8.1 Nasjonale tiltak som følges opp i Kragerø kommune

Tiltakene som er beskrevet under er i samsvar med de nasjonale føringene som ble lansert i regjeringens strategi omtalt i kapittel 3. Noen av tiltakene er det søkt og fått midler til gjennom «Den nasjonale tilskuddsordningen for inkludering av barn i lavinntektsfamilier» og Helsedirektoratet (Program for folkehelse), Telemark idrettsråd, Frifond, Fylkesmannen i Telemark og Vestfold, Ungdom og fritid, IMDI, og Bufdir.

Regjeringens strategiplan (2015-2017) beskriver 64 tiltak. Kragerø kommune følger opp mange av disse i ordinær drift uten at de fremkommer som egne punkt på tiltakslisten nedenfor. I et videre arbeid med en handlingsplan, er det naturlig med en grundig gjennomgang av regjeringens punkter sett opp imot lokale tiltak.

Nr.	Tiltaks-område	Tiltak/ aktivitet	Ansvarlig	Mål- gruppe	Målbeskrivelse	Aktivitet - arbeidsform	Drifts- form	Tid/ når	Samarbeid/ koordinering med
1	Kulturkontoret	Kragerøkortet	Prosjekt- koordinator	6-20	Bidra til at familier kan delta på aktiviteter	Ved behov	Prosj	aktiv	Flyktningetjenesten, barneverntjenesten Og NAV
2	Kulturkontoret	Kontingentkassa	Prosjekt- koordinator	Lavinntekts- fam	Hjelpe familiene økonomisk	Voksne i nærheten av barn og ungdom søke	Prosj	aktiv	Kommunale, eksterne og enkeltpersoner
3	Kulturkontoret	Utstyrsdepot	Biblioteket	alle	Gratis utlån	Låne	Drift	aktiv	
4	Kulturkontoret	Feriestøtte og ferietiltak for familier	Prosjekt- koordinator	Lavinntekts- fam	Hjelpe familiene økonomisk	Ved søknad	Prosj	aktiv	Røde Kors
5	Kulturkontoret	Sommerjobb for ungdom	Prosjekt- koordinator	15-17	Gi jobbmulighet og egen lønn	Ved søknad (min 4 ungdommer)	Prosj	aktiv	Kommunale og private virksomheter
6	Kulturkontoret	Bursdagsgave-prosjektet	Prosjekt- koordinator	6-12	Hjelpe familiene økonomisk	Ved behov	Prosj	aktiv	Flyktningetjenesten, Barneverntjenesten og NAV

7	Kulturkontoret	Fritids- og ferieaktiviteter	Prosjekt-koordinator	6-20	Varierte aktiviteter i skolens ferier	Åpent for alle i aldersgruppa	Prosj	aktiv	Kommunale og eksterne
8	Boligkontoret	Startlån, tilskudd og bostøtte	Boligkontoret	Lavinntektsfam	Skaffe og beholde egen bolig	Ved søknad	Drift	aktiv	Husbanken
9	Boligkontoret	Kommunale utleieboliger og første bolig ved bosetting av flyktninger	Boligkontoret	Lavinntektsfam	Skaffe bolig (dagens boligmasse er lite egnet for småbarnsfamilier)	Boligteam behandler søknader og tildeler boliger. Arbeidsutvalg og Arbeidsgrupper skal vurdere og planlegge boligbehov og nye boliger.	Drift	aktiv	Boligstiftelsen, private huseiere, Flyktnings-tjenesten og Boligkontoret
10	Barnehage	Nasjonal makspris	Barnehageleder	1-5	Ingen betale mer enn makspris	Gjelder alle	Drift	aktiv	Nasjonale føringer
11	Barnehage	Nasjonal moderasjonsordning	Barnehageleder	3-5	a- reduksjon i foreldrebetalingen b- gratis kjernetid c- gratis for lavinntekt	Alle/inntektsavhengig	Drift	aktiv	Nasjonale føringer
12	SFO	Søskenmoderasjon	SFO-leder	6-	Lokale vedtekter	Hvis søsken i SFO eller barnehage	Drift	aktiv	Bestemt av kommunestyret
13	Lag og foreninger	Ordninger for å tilpasse seg foresattes betalingsevne	Forskjellige	0-	Ifb med eks kontingent, arrangement og aktiviteter	For alle i søkergruppa	Drift	aktiv	Kulturkontoret (kontigentkassa)
14	Humanitære organisasjoner	Gratistilbud	Forskjellige	0-	Familieturer, klær, mat til jul, ferieleirer og arbeidsretta tiltak	For alle i søkergruppe	Drift	aktiv	NAV, Kulturkontoret, Barneverntjenesten

8.2 Andre igangsatte kommunale tiltak

Kommunalområdene og virksomhetene har mange mål og tiltak i den daglige driften som virker inn mot barn og unge i lavinntektsfamilier. Noen av tiltakene er indirekte via foresatte, og noen er direkte ift til barn og unge.

Nr.	Tiltaks-område	Tiltak/aktivitet	Ansvarlig	Mål-gruppe	Målbeskrivelse	Aktivitet - arbeidsform	Drifts-form	Tid/når	Samarbeid/koordinering med
1	NAV	Barnetrygd holdes utenfor beregningsgrunnlaget	NAV	0-18	Gi barnefamilier økt økonomisk handlingsrom	Legger føringer for utregning av økonomisk sosialhjelp	Drift	aktiv	
2	Boligkontoret/NAV	Systematisk samarbeid i saker med stor gjeldsproblematikk	Boligkontoret/Økn. rådgiver NAV	alle	Hjelpe familier til å beholde bolig og bedre økonomien	Faste månedlige møte og samarbeid i enkeltsaker	Drift	Aktiv fra 2018	Boligkontoret NAV-økonomisk rådgiver
3	NAV	Økonomikurs «Ta ansvar for egen økonomi»	NAV	Unge voks. og fam m/øko utfordr	Kurs for å hindre dårlige økonomivalg og gjeldsproblematikk	Forebyggende og oppfølgende kursing av flere grupper	Prosj.	2019-2021	NAV sosialtj. + Boligkontor
4	Kulturkontoret	Multi ungdomskafe (etter skoletid)	Prosjekt-koordinator	10-20	Gratis, sosialt inkluderende og varierte aktiviteter	Åpent for alle i aldersgruppa	prosj	aktiv	NAV og flyktningetjenesten
5	Kulturkontoret	Ungdomsklubben i Sannidal	Prosjekt-koordinator	13-17	Gratis, sosialt inkluderende og varierte aktiviteter	Åpent for alle i aldersgruppa	prosj	aktiv	Ungdomsskolene
6	Kulturkontoret	Ferie-leirer	Prosjekt-koordinator	13-17	Hjelper familien økonomisk	Ved søknad	prosj	aktiv	
7	Barnehage	Søskenmoderasjon	Barnehage-leder	1-5	Lokalt betalingsreglement	Hvis søsken i bhg eller SFO	drift	aktiv	Bestemt av kommunestyret
8	Boligkontoret	Eie først	Boligkontoret	Flyktn. fam	Kjøpe egen bolig	Ved søknad. Utvelgelse samarbeid NAV, flyktn.tj. og Boligkontor	Drift men som prosj.	aktiv	Flyktningetjenesten, NAV og Boligkontoret, samt Folkehjelpa - visningsvenn

9	Boligkontoret	Tilvisningsavtaler hos private utleieaktører	Boligkontoret	Barnefamilier med svak øko	Gi tilgang på egnede leieboliger til familier	Ved behov	drift	Sommer/høst 2019	Private utbyggere og utleiere
10	Boligkontoret	Boligskolen	Boligkontoret	Flyktninger på intro-progr	Oppnå kompetanse til å ha fullt ansvar for egen bosituasjon.	Boligskole 1 uke på Læringssenteret	drift	Juni hvert år	Flyktningetjenesten, læringssenter, brann, driftsavg., renholdsavg., NAV gjeldsrådg. m.fl.

8.3 Forslag til nytt tiltak

Forslaget til tiltak er i tråd med Regjeringens kommende samarbeidsstrategi.

Nr.	Tiltaks-område	Tiltak/aktivitet	Ansvarlig	Målgruppe	Målbeskrivelse	Aktivitet - arbeidsform	Driftsform	Tid/når	Samarbeid/koordinering med
1	Oppvekst, Omsorg, og Samfunn	Samordning, forankring og utvikling av tjenestene	Rådmannen	Lavinntekts-fam	Hjelpe familiene	En prosjektgruppe	prosj	Høst 2019	Kommunen, frivillige organisasjoner, lag og foreninger
2	Oppvekst, omsorg og Samfunn	Arbeid med livsløpsanlegg	Rådmannen	Lavinntekts-fam	Gratis aktivitetsmuligheter for alle	En prosjektgruppe	prosj	Høst 2019	Kommunen, frivillige organisasjoner, lag og foreninger, brukere fra målgruppen

1-Det nedsettes en arbeidsgruppe med bred deltagelse fra kommunalområdene Samfunn, Omsorg og Oppvekst, samt frivillige organisasjoner/lag og foreninger. Tiltak som har økonomiske konsekvenser behandles ifm budsjettet.

- Målsettingen er at man med fokus på samordning og forankring skal tilby gode tiltak til barn og unge i lavinntektsfamilier.
- Når ny samarbeidsstrategi foreligger fra regjeringen, må man ut ifra hovedsatsningsområdene evaluere, vurdere og videreutvikle eksisterende tiltak. (ref. Handlingsplan med tiltak)

- Det utarbeides et mandat for prosjektet.

2- Det nedsettes en arbeidsgruppe med bred deltagelse fra kommunalområdene Samfunn, Omsorg og Oppvekst, samt frivillige organisasjoner/lag og foreninger. Om det er praktisk mulig bør en i prosjektgruppa eller på en annen hensiktsmessig måte få innspill/erfaringer av personer med egen livserfaring til lav inntekt.